

Tilburg, 28 maart 2024

Aan: Provincie Noord-Brabant
t.a.v. Provinciale Staten
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch

Per e-mail: statengriffie@brabant.nl

Kenmerk: OV 03.10-2310-jv
Betreft: Perspectiefnota 2025

Geachte leden van Provinciale Staten,

Samen maken we Brabant. Zowel in het Bestuursakkoord als in deze Perspectiefnota wordt de gehele Brabantse maatschappij opgeroepen om samen de schouders te zetten onder uitdagingen waar we voor staan. Dat is terecht: keuzes die maatschappij, overheid en bedrijfsleven nu maken, bepalen of we als Brabant de KRW-verplichtingen gaan halen, of de transitie naar een duurzame landbouw succesvol wordt en of het ons lukt de energietransitie goed vorm te geven. Het is echter aan u als overheid om hier richting aan te geven en vast te stellen binnen welke kaders dit mogelijk is. Het credo is intussen bekend: niet alles kan overal!

Daarom roepen wij u op om geen genoeg te nemen met minder: kies voor een gezond Brabant, een gezonde natuur en een gezond milieu. Als Brabantse Milieufederatie zetten wij ons hier al ruim 50 jaar voor in, samen met Stichting Brabants Landschap, Vereniging Natuurmonumenten én samen met heel veel betrokken Brabanders.

De Raad voor de leefomgeving en infrastructuur (Rli) concludeerde: te vaak worden scherpe keuzes vooruitgeschoven¹. Ook in de Perspectiefnota wordt dit aangestipt. Wij doen u hierbij graag suggesties voor scherpe keuzes die u nú kunt maken, voor de toekomst van Brabant.

Keuze voor gezonde lucht

De grootste oorzaak van verlies van gezonde levensjaren in Brabant is luchtvervuiling. De lucht is in Brabant zo vervuild, dat een Brabander gemiddeld 5 sigaretten aan luchtvervuiling per dag binnenkrijgt². Het Schone Lucht Akkoord is onvoldoende effectief om tot een schone lucht te komen. De Omgevingswet biedt echter de mogelijkheid om in de Omgevingsverordening grenswaarden voor luchtkwaliteit op te nemen. We vragen u om in provinciaal beleid op te laten nemen dat toename van fijnstof niet langer is toegestaan als de situatie boven de gezondheidkundige waarden van de WHO³ uitkomt. Belangrijk hierbij is dat secundair fijnstof uit ammoniak een belangrijke luchtvervuiler is.

In november 2023 publiceerde de GGD een onderzoek, waaruit bleek dat de tot nu toe gehanteerde grenswaarden voor geurbelasting veel te hoog lagen. Roep het College daarom op deze nieuwe onderzoeksresultaten van de Gezondheidsdienst rondom geurbelasting en geurhinder te erkennen en vast te leggen voor vergunningverlening en omgevingsbeleid. Brede Welvaart betekent ook de gezondheidsbelangen van Brabanders niet ondergeschikt maken aan die van het bedrijfsleven.

Naast toegang tot goede medische zorg, zijn factoren als bodem-, natuur-, lucht- en waterkwaliteit relevante factoren die de volksgezondheid beïnvloeden; het is daarom goed om te zorgen dat deze ambitie doorwerkt in al het provinciale beleid. Het opnemen van een 'gezondheidsparagraaf' in ieder Statenvoorstel kan helpen om hier vanuit Provinciale Staten op toe te zien.

Keuze voor duurzame landbouw

In 2027 willen we als Brabant minimaal 500 natuurinclusieve boerenbedrijven en 15% biologisch landbouwareaal realiseren. De voordelen van deze duurzame, extensieve landbouw zijn groot:

¹ De Uitvoering aan zet. Rli. December 2023.

² Project Luchtkwaliteit en gezondheid in de provincie Noord-Brabant. Mei 2022.

³ <https://www.schoneluchtakkoord.nl/actueel/nieuws-schone-lucht-akkoord/algemeen/nieuwe-who-advieswaarden-luchtkwaliteit/>

ze leiden tot een grotere biodiversiteit, minder watervervuiling en een mooier landschap. Zeker rondom de kwetsbare natuurgebieden, woonkernen en kwetsbare wateren is een drastische vermindering in uitspoeling van pesticiden en meststoffen noodzakelijk. Roep het College van Gedeputeerde Staten daarom op om een buffer rond deze gevoelige locaties te realiseren, waar alleen nog biologische en natuurinclusieve landbouw is toegestaan. Zo beschermen we de Brabanders, steunen we de duurzame landbouw én zetten we broodnodige stappen in natuurherstel.

Keuze voor voldoende en schoon water

De Perspectiefnota noemt het intrekken van de latente ruimte in vergunningen voor wateronttrekkingen, ten behoeve van een sterkere natuur. De veilige hoeveelheid wateronttrekking betreft 250 miljoen m³ water, zoals de provincie zelf ook aangeeft in de Beleidsregel grondwaterbeheer. Momenteel is er rond de 300 miljoen m³ wateronttrekking vergund. De tijd om te onderzoeken is intussen voorbij: een proactieve houding in het per direct intrekken van latente ruimte in watervergunningen is daarom hard nodig. Alleen zo kunnen we borgen dat er in de toekomst een robuust watersysteem is voor natuur, drinkwatervoorziening, landbouw én industrie.

De provincie heeft de ambitie om 130.000 woningen te gaan bouwen en 12 bedrijventerreinen te realiseren of transformeren. Dat is een kans om dit waterzuinig te doen en zo de groeiende drinkwatervraag te dempen. Daarnaast vragen wij ons af hoe u de economische bedrijvigheid wilt laten groeien zonder dat dit tot een extra grondwatervraag gaat leiden. De vergunbare ruimte voor grondwater voor industrie en drinkwater wordt conform de Beleidsregel grondwaterbeheer op dit moment al overschreden. Stel daarom als eis voor nieuwe bouwprojecten dat regenwater hergebruikt wordt en waterbesparende technieken worden toegepast.

Keuze voor robuuste natuur

De Omgevingswet biedt kansen om de natuur actiever te beschermen, zoals bijvoorbeeld zandpaden. Steeds meer zandpaden worden verhard, omgeploegd of ze verdwijnen door nieuwbouw en verstedelijking. Dit is slecht nieuws, want deze onverharde wegen en paden zijn belangrijk voor de biodiversiteit, recreatie en onderdeel van de cultuurhistorie van Brabant. Roep gemeenten daarom op om in het gemeentelijk omgevingsbeleid zandpaden de bestemming of functie 'onverharde weg' te geven, om daarmee deze parels in ons landschap voor de toekomst te behouden.

Naast natuurbescherming zijn natuurherstel- én ontwikkeling nodig om te zorgen dat er robuuste natuur ontstaat. De Perspectiefnota bevat veel concrete activiteiten om de gestelde ambities te kunnen halen. De natuurambities in Brabant staan nog altijd onder druk vanwege de eerdere structurele bezuiniging op het natuurbudget. We constateren helaas dat er geen voorstel is ontwikkeld om dit te herstellen. Wel zien we dat uit de vrije begrotingsruimte extra middelen worden uitgetrokken voor natuur. Het is positief dat prijsstijgingen voor realisering van het Natuurnetwerk Brabant worden opgevangen, en dat er mogelijkheden komen voor natuurrealisatie in enclaves.

Keuze voor een duurzame oplossing van het stikstofprobleem

Gedeputeerde Staten stelt in onze ogen terecht vast dat opgaven vaak met elkaar samenhangen, 'concurreren' om dezelfde (schaarse) ruimte en daarom vragen om een structurele verandering van het systeem. We zijn verheugd dat het College het tij nu definitief wil gaan keren en toewerken naar een steeds gezondere fysieke leefomgeving. Een omgeving die goed is en ruimte biedt voor mens, dier en natuur. Als natuurorganisaties roepen wij al langer om een systeemverandering, waarbij deze ambities ook concreet doorklinken in het VTH-beleid van de provincie. In plaats van geld en tijd te investeren in het voeren van juridische procedures om verleende vergunningen 'overeind te houden', zou het VTH-beleid zich meer moeten richten op het ondersteunen van grote maatschappelijke opgaven waarvoor de provincie verantwoordelijkheid draagt. Een actief intrekings- en aanschrijvingsbeleid moet daar wat ons betreft zeker deel van uitmaken, evenals een aanpak van piekbelasters.

Keuze voor een natuurinclusieve energietransitie

Het traject met de intentie om te komen tot een Maatschappelijk Verantwoord Alternatief (MVA) voor 'De Duurzame Polder' in Noordoost Brabant is een voorbeeld van een natuurinclusieve aanpak. Het doel van het MVA is om in de Duurzame Polder de opgaven voor energie, landbouw en natuur zo te combineren dat deze elkaar duurzaam versterken en perspectief bieden. Ook in de energietransitie wordt natuurinclusief de standaard. Als stimulerende maatregel zal dit waarschijnlijk voortaan mede een voorwaarde zijn voor het verkrijgen van Rijkssubsidie SDE++.

Stel een natuurinclusieve aanpak daarom voortaan als eis voor alle energieprojecten in Brabant. Aantasting van waardevolle natuur als het NNB moet hierbij voorkomen worden. Graag doen wij een suggestie voor een no-regret maatregel: ga binnen de provincie actief op zoek naar braakliggende percelen waar een bijdrage aan de verduurzaming van ons energiesysteem én een verhoging van de natuurwaarden samengaan. Een voorbeeld hiervan is het BurgerZonnepark in Loon op Zand waar het terrein met voormalige vloeivelden nu op een natuurinclusieve wijze is ingericht voor zon op land.

Keuze voor een toekomstbestendige economie

Met de voorliggende Perspectiefnota geeft het College aan een serieuze stap te willen zetten in de transitie naar een circulaire economie. We nodigen u als Provinciale Staten van harte uit mede scherp te zijn op de ambities en uitwerking van de plannen, conform de R-ladder. Laten we inzetten op een échte omslag! Niet een economie die eindigt in afval, maar één waarin we nauwelijks nog afval produceren. Laten we aan de slag gaan met repareren, hergebruiken en waar nodig recycleren.

Hierin kunt u als provinciebestuur nu al een eerste stap zetten! Bijvoorbeeld door voortaan alleen nog circulaire bedankjes, relatiegeschenken en cadeaus uit te delen. Zo bespaart u afval én steunt u deze innovatieve Brabantse ondernemers.

Keuze voor inspirerende Brabanders

Om plannen en projecten te kunnen realiseren is vaak ruimte nodig; zowel fysieke ruimte, als ook milieuruimte en/of financiële ruimte. In een inspiratiegids biedt de Brabantse Milieufederatie u voorbeelden van multifunctioneel ruimtegebruik in een natuurinclusief, klimaat adaptief en circulair Brabant. Er zit veel creativiteit en ondernemerschap in de Brabantse samenleving. Met uw aandacht en waardering kunnen we zorgen dat er veel meer mooie voorbeelden komen, bijvoorbeeld door regelmatig een Brabantse inspirator in het zonnetje te zetten.

Samen maken we Brabant. Het College nodigt in de Perspectiefnota maatschappelijke partners uit om gezamenlijk de uitdagingen in Brabant te lijf te gaan. Die uitnodiging nemen we graag aan. We hopen dat deze brief helpt bij het maken van scherpe keuzes die nodig zijn om te komen tot een mooie en duurzame toekomst voor Brabant!

Met duurzame groet,
mede namens Stichting Brabants Landschap en Vereniging Natuurmonumenten,

<<handtekening>>

Femke Dingemans,
directeur-bestuurder Brabantse Milieufederatie